

[Johan Philipsen.]

har været med til at skabe disse forkerte og falske forventninger. Vi har bevæget os over tre faser, hvor den første hed: vi håber, at atomkraftværker kan betale sig, den næste: vi tror, de kan betale sig, og så er vi altså nået til den mere håndfaste: vi stiler imod et tidspunkt, hvor vi ved de kan betale sig.

Min hovedindvending imod situationen til dato har altså været den, at vi i for høj grad har ladet os blænde af ordet „dansk“, af hensyn til bygning af danske elværker, af hensyn til produktion af industrivarer for det danske marked.

Vi vil stadig have en vis difference i synspunkterne; hvis jeg skal trække dem hårdt op, kunne jeg måske gøre det ved at sige, at Risø siger til elværkerne, at de er hovedaftagere af Risøs resultater, mens nogle af os har sagt, at Risø har en beskednen værdi for elværkerne. Hvorfor denne forskel, som vi skal have ryddet af vejen hurtigst muligt? Efter min mening er det en forskel i grundsynspunkter. Og hvor bevæger vi os hen? I hurtigt tempo imod videre international specialisering og international industrialisering, og det har bl. a. medført, at f. eks. ELSAM har udsat den foreløbige beslutning om det kommende atomkraftværk til igangsættelse i 1977, hvorefter de sjællandske værker meget klart siger: „After you, Sir“ — de vil altså ikke i gang før ELSAM.

Jeg beder ministeren lægge mærke til, hvad de økonomiske professorer i slutningen af atomkraftudvalgets betænkning har sagt, og så vil jeg i øvrigt føje følgende betragtninger til. Når jeg ser på udviklingen, konstaterer jeg, at vi elværksmæssigt stadig delvis er på et håndværksstade. Vi skræddersyr elværker, konstruerer for lejligheden, belastningen osv., med et til dato meget håndfast motiv: et mindre kalorieforbrug pr. kWh — men dette motiv er jo delvis borte. Desværre har vi så over for offentligheden og over for Risø sat et nyt motto på dagsordenen på baggrund af den dyre ELSAM-kraftimportundersøgelse, som ikke må opfattes som elværkernes bibel, for jeg kan ikke se andet, end at de forudsætninger, der findes deri, meget hurtigt vil ændre sig. Dette motto var „differentieret udbygning“. Jeg har ikke tid til at gå i enkeltheder med det, men jeg ser for mig, at den næste fase

antagelig som motto vil få „standardisering“. Når man læser, at vi stadig har 20 turbinefabrikker i Europa, medens man i USA har 3, så spørger man om, hvor længe denne udvikling kan holde. Man læser jo, at General Electric og Westinghouse nu siger: „I kan få 3 atomkraftværker af en forud bestemt størrelse, og de koster så meget. Men hvis I vil have nogen efter jeres eget ønske og behov, gælder der en anden takst, som er meget væsentligt højere“.

I mine betragtninger er der også et andet hensyn: man borer efter gas fra Humberflodens munding og til langt ind i Nordholland; men den nationale forfængelighed, som elværkerne i nogle år også havde deres del af, er den, der efter min mening har spillet os et puds i denne sag. Den har fået os til i fællesskab at opstille forventninger, som ikke kan holde i de kommende års Danmark, og derfor skal vi hurtigst muligt bort fra denne nationale forfængelighed, fra troen på, at man ved hjælp af statens penge kan fremelske dele af erhvervslivet med speciel produktion for det danske marked. Jeg vil gerne have sagt, at jeg ikke er håndsky med hensyn til forholdet imellem stat og erhverv, tværtimod; jeg ser gerne en udvikling ad den vej, men så må mottoet være „produktion for det frie marked, der udvikler sig foran os“.

Og så yderligere følgende betragtninger — de kan i hvert fald ikke misforstås: man slår ikke maskinen i stykker, når man har erhvervet den, selv om man blankt erkender, at den af hensyn til andre ting godt kunne have været købt noget mindre, og venstre slår ikke Risø i stykker. Jeg har glædet mig over den forskerstab, der er samlet dér, og jeg har glædet mig over den stabilitet, der er, men vil gerne have sagt: et Europa med behov for koordination, det er det, der ligger foran os.

Til allersidst følgende betragtning: når vi ser på Europa som sådant, har udviklingen været den typiske, at det er grundindustriene, altså dem, der er knyttet til kul og jern, der er nødlidende i øjeblikket, medens de andre har haft industriel fremgang og succes, og det har jo været en vældig god tilstand for det industrielle Danmark og er efter min mening hovedårsagen til den vældige industrielle fremgang, vi har haft. Vi har altså på dette område haft medvind i